

Kontrollkäik

SA Jõgeva linna sotsiaalmaja kodutute öömajja

(1) Õiguskantsleri nõunik viis 09.10.2009 läbi kontrollkäigu SA Jõgeva linna sotsiaalmaja kodutute öömajja (edaspidi: asutus). SA Jõgeva linna sotsiaalmaja asutati ning põhikiri kinnitati Jõgeva Linnavolikogu 26.10.2006 otsusega nr 45 ning sihtasutuse asutajaks on Jõgeva linn. Kodutute öömaja sisekorra eeskiri on kinnitatud Jõgeva Linnavalitsuse 24.01.2005 korraldusega nr 402. Täiendavalt on öömaja sisekorra eeskirjad kehtestatud ka asutuse juhataja poolt.

Asutuse eesmärkideks on sotsiaalteenuste (sotsiaalnõustamine, eluaseme-, varjupaiga- ja öömajateenuse ning teiste sotsiaalteenuste) osutamine Jõgeva linna toimetulekuraskustega isikutele ning sotsiaalse garantiita isikutele (kodutud), isikute abistamine ühiskonda integreerumisel, elamisväärse elukeskkonna tagamine abivajajatele, isiku vastutuse suurendamine oma toimetuleku eest. Vastavalt asutuse põhikirjale on sihtasutuse ülesanneteks ka varjupaigateenuse ning tasuta öömajateenuse osutamine koostöös kohaliku omavalitsuse sotsiaalosaloskonnaga.

Kodutute öömajas on 12 voodikohta ning teenuse tarbijateks on eelkõige Jõgeva linna elanikud. Öömaja klientide keskmine arv kuus on 9 klienti, kellest enamus on mehed. Öömaja külastavad nii eesti kui ka vene keelt emakeelena rääkivad isikud. Teenuse tarbijate keskmiseks vanuseks on 54 aastat. Teenuse osutamiseks on ette nähtud 3 magamistuba, millest 1 on meestele (31 m² - 7 kohta) ning 2 naistele (14,1 m² - 3 kohta ja 9,0 m² - 2 kohta). Öömaja on avatud 18.00-09.00.

Asutuses on kokku 8 töötajat, kellest 5 on naised ja 3 mehed. Töötajate keskmiseks vanuseks on 48 aastat.

(2) Kontrollkäik SA Jõgeva linna sotsiaalmaja kodutute öömajja leidis aset õiguskantsleri 2009-2010.aasta eriprojekti raames, mille eesmärgiks on hinnata õigusliku regulatsiooni piisavust ja põhiseaduspärasust ning selgitada varjupaigateenuse kättesaadavuse praktikat. Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, kas asutuses on teenuste osutamisel tagatud isikute põhiõigused ja -vabadused. Lisaks pöörati tähelepanu asutuse poolt antud tagasidele töös esinevate praktiliste probleemide ja nende lahendusvariantide osas. Mitmete käesolevas kontrollkäigu kokkuvõttes kajastatud probleemide allikaks on valdkonna lünklik õiguslik regulatsioon, mis jätab varjupaigateenuse pakkujate kiiduväärt tegevuse ilma seadusliku toe ja aluseta.

(3) Kontrollkäigu kestel külastas õiguskantsleri nõunik asutuse kõiki ruume ning korraldas vastuvõtu seda soovinud teenuse tarbijatele ning asutuse töötajatele. Samuti vesteldi kõigi kontrollkäigu läbi viimise ajal teenust kasutanud isikutega (5 isikut) ning öömaja korrapidajaga. Kontrollkäigu juures viibis ka kohaliku omavalitsuse esindaja. Teenuse tarbijad olid öömajateenusega rahul, kuid tõid välja probleemid tegevuse ning viibimiskoha leidmisega päevasel ajal.

Üldmulje asutusest oli positiivne, majandussurutisest tulenevate vahendite nappusest hoolimata on öömajas suudetud tagada kodune õhustik. Eeskujulikuks tuleb pidada tendentsi, et praktilisel kõik öömajateenuse kasutajad on ravikindlustatud ja kantud perearsti nimistusse ning seega omavad täielikku juurdepääsu tervishoiuteenustele. Samuti võimaldatakse öömaja asukatel osaleda tööharjutusteenusel.

(4.1) Asutuse tegevust ning teenuse tarbijate õigusi reguleeriva dokumentatsiooni õiguspärasus

Asutuse poolt eelnevalt õiguskantslerile saadetud dokumentatsioonist nähtus, et kodutute öömaja sisekorra eeskiri on kinnitatud Jõgeva Linnavalitsuse 24.10.2005 korraldusega nr 402. Lisaks on eraldi kodutute öömaja sisekorra eeskiri kehtestatud Jõgeva sotsiaalmaja poolt. Osundatud dokumendid on suuremas osas kattuvad, kuid on ka erisusi. Asutuse poolt kehtestatud sisekorra eeskirjad näevad ette teenuse tarbijatele täiendavaid piiranguid ja kitsendusi (kohustus pöörduda sotsiaaltöötaja vastuvõtule, õigus teenuse tarbijate omandi hävitamiseks jne). Samuti on mõlemas asutuse tööd reguleerivas dokumendis sätestatud rida piiranguid, millel ei ole käesoleval hetkel veel seaduslikku alust. Nii on sisekorra eeskirjades ära toodud asutuses keelatud asjade nimekiri, omandiõiguse riivet puudutav, võimalus kohaldada teenuse tarbijate suhtes öömaja külastamise piiranguid, teenuse osutamisest keeldumise võimalus pärast kella 22.00, teenuse tarbijate liikumisvabaduse piiramine asutuses viibimise ajal jne.

Kontrollkäigu kestel läbi viidud vestlusel selgitasid asutuse juhataja ning kohaliku omavalitsuse esindaja, et mõlemad sisekorra eeskirjad on koostatud kiirustades ning ilmselgelt õiguslike aluste leidmisele piisavalt tähelepanu pööramata. Asutuse juhataja kinnitas, et tegelikkusest vältimatu abi osutamisest ei keelduta, distsiplinaarmedeid ei rakendata, liikumisvabadust ei piirata jne. Kohaliku omavalitsuse esindaja lubas esimesel võimalusel Jõgeva Linnavalitsuse poolt kehtestatud kodutute öömaja sisekorra eeskirja üle vaadata ning kehtiva õigusega kooskõlla viia.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler Jõgeva Linnavalitsusel viia SA Jõgeva linna sotsiaalmaja kodutute öömaja sisekorra eeskiri kooskõlla kehtiva õigusega.**

(5) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitusse Jõgeva Linnavalitsusele. Soovitusse täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovitusse tegemisest.